

Zoenen bij het kerkhof? Ik niet!

Maarten 't Hart over het diepe verlangen van Maarten 't Hart om eenzellig te zijn

De bakkerskar van de jonge Maarten 't Hart belemmerde de verspreiding van het Woord en dus kreeg hij klappen van de Zevendedagadventisten en van bakkersknechttreiteraars.

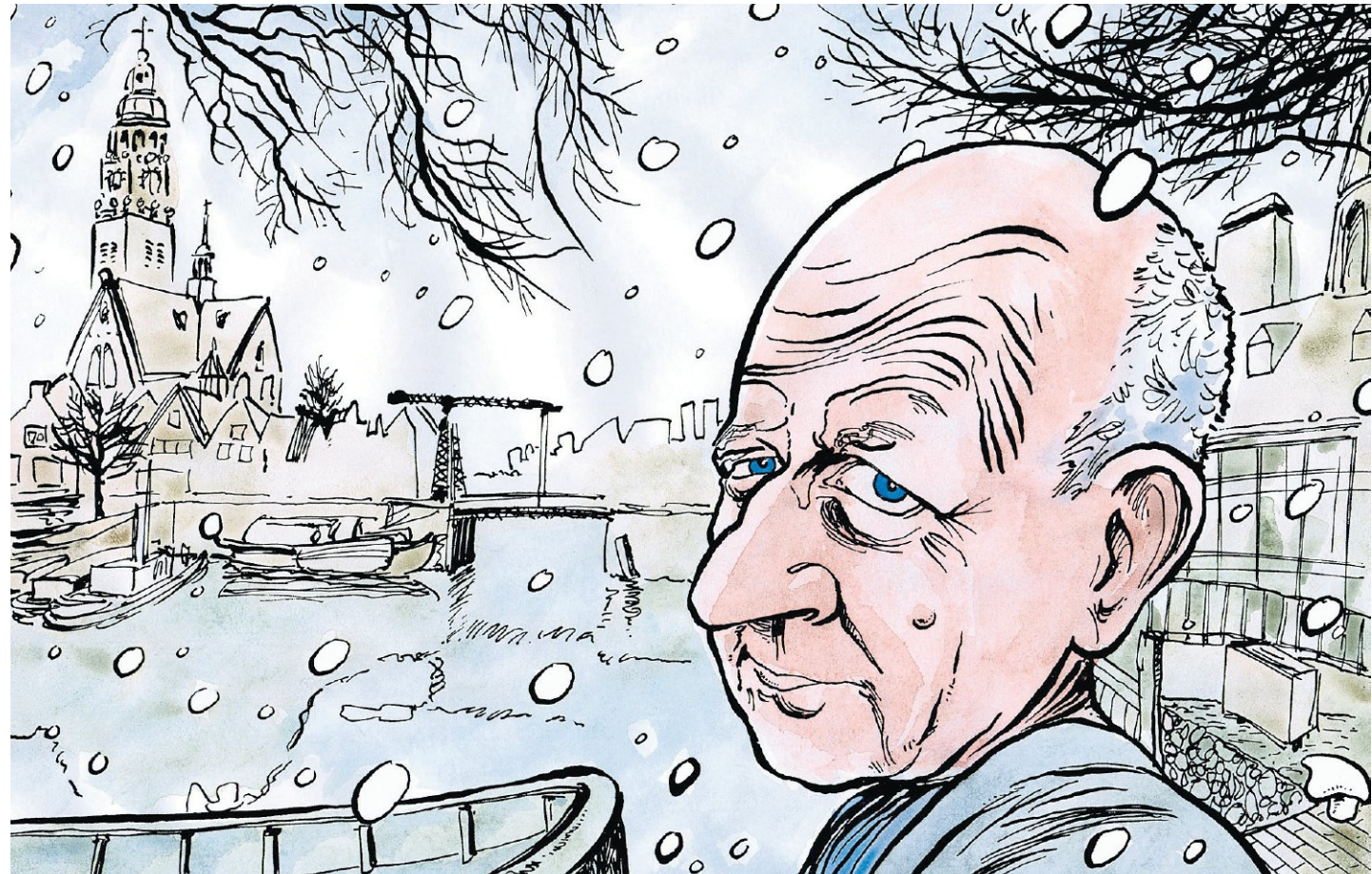
■ **Maarten 't Hart: Dienstreizen van een thuisblijver.** Privé-Domein nr. 272. De Arbeiderspers. 320 blz. € 19,95

Ooit had Maarten 't Hart in Maassluis een zaterdagbaantje als bakkersknecht. Een nogal riskante bijverdienste, zo valt op te maken uit *Dienstreizen van een thuisblijver*, het vervolg op *Het roer kan nog zesmaal om* (1984). Op zo'n zaterdag werd hij een keer 'afgetuigd' door ouderling Langeveld, omdat hij hem geen melkwit meer kon leveren. Bij een andere gelegenheid werd hij 'zowat gelyncht' door de moeder van Maarten van Buuren, omdat hij zich 3 cent had verteld. En Zevendedagadventisten sloegen hem meer dan eens de Piet Heinstraat uit, omdat hij met zijn bakkerskar de wederkomst van Christus zou belemmeren. Zelfs als we er wat overdrijving af trekken, is het niet mis wat de jonge Maarten te verduren kreeg. Traumatisch lijken de geweldadaden niet te zijn geweest. Integendeel. Het is opvallend hoe opgewekt en vergenoegd hij vertelt over de botte, gemelijke Maassluisenaren met hun korte lontjes. Met een vergelijkbare blijmoedigheid vertelt hij in een andere episode over een Duitse uitgeefster, die hem een poot uitdraaide. Zij probeerde hem steeds opnieuw te strikken voor *Lesereizen* en andere promotieactiviteiten, maar kwam nooit met de royalty's voor zijn vertaalde boeken over de brug.

Underdog

In *Dienstreizen van een thuisblijver* geeft 't Hart een beeld van zichzelf als een outsider, een buitenbeentje, een 'geestelijk eenpittertje', om met vader 't Hart te spreken, en hij wil dat ook zijn, de ene keer als underdog, de andere keer in een wat glorieuzere rol. Hij wil zich onderscheiden, als verklaarde tegenstander van auto's, popmuziek en voetbal en als absolute liefhebber van klassieke muziek en uiteenlopende, liefst omvangrijke literaire oeuvres.

Als bakkersknecht, als scholier, als student, als schrijver en zelfs als ziekenhuispatiënt wil hij anders zijn dan anderen. En dus laat hij zich niet door vader of broer helpen als hij weer belaagd wordt door bakkersknechttreiteraars. Hij zoent niet met meisjes bij de begraafplaats, zoals klasgenoten. En anders dan de Leidse medestudenten biologie volgt hij alle colleges. Als ziekenhuispatiënt – driedubbele beenbreuk – werkt hij de verpleging op de zenuwen door

Tekening Martien Bos

zich niet aan de statistieken te houden: een razendsnel en pijnloos herstel. Ook als schrijver leidt hij het liefst een eenzellig bestaan – en reist hij dus bij voorkeur niet naar verre oorden. Hij is er duidelijk trots op dat zijn boeken, over andere eenzelligsten, veel gelezen worden en dat hij bewonderaars heeft, die hem achtervolgen tot op zijn erf.

In deze memoires geeft 't Hart een beeld van zichzelf als een 'geestelijk eenpittertje'

In Duitsland, waar hij furore maakte met *Das Wuten der ganze Welt*, *Die Netzflickerin* en *Die Sonnenuhr*, ziet men hem als een prettig ouderwetse verteller. Geen experimenten. Geen lastige perspectiefverschuivingen. Geen losse draden of open eendes. Verhalen met een duidelijke kop, een degelijk middenstuk en een spannende ontknoping. Maar ik vind zijn stijl in het Nederlands nog wel eens hinderlijk ouderwets. In

Dienstreizen van een thuisblijver komen weer veel belegen woorden voor, zoals 'vertoeven', 'ontwaren', 'thans', 'menigmaal', 'doch', 'slechts', 'ofschoon', 'derhalve', 'deerne', 'schrijden', 'zulks', 'schielijk' en 'terstond'. Ook hier neigt 't Hart naar omslachtige formuleringen als deze, waarin de schrijver een bange vrouw langs een dierenwinkel loodst: 'Ik hoorde hoe de adem van het meisje elke regelmaat ontbeerde toen we de winkel passeerden.' En ook hier gebruikt hij nog wel eens een overbodig woord: 'Haastig snelde ik achter haar aan.' En: 'Onversneden primatengedrag in pure vorm.'

Malariamuggen

Daar staan sterke passages tegenover. Zoals een korte beschouwing over de Ark van Noach waarop behalve koeien, geiten en schapen ook onaangename dieren als schorpioenen, gifslangen en malariamuggen moeten zijn vervoerd. 'Twee had hij er aan boord gehad – twee gerichte klappen en de mensheid zou ongelofelijk veel leed bespaard zijn gebleven.' Als hij klaagt over de keerzijde van de roem (fans die zijn huis van binnen willen zien en hun eigen manuscripten willen laten lezen) heeft niemand van zijn

vrienden medelijden met de gestalkte schrijver. 'Dan had je maar rioolwerker of lijkschouwer of vuurtorenwachter moeten worden.'

Verhalen uit één stuk vertelt 't Hart deze keer niet. Hij spreekt zichzelf nog wel eens tegen. Hij noemt zichzelf een 'verklaard tegenstander' van auto's, maar deed ook, zoals in een ander verhaal, enkele vruchteloze pogingen om zijn rijbewijs te halen. En hij hielp zijn broer aan een auto. Meer dan eens laat hij weten dat hij een *Stubenhocker* is, een zolderkamerbewoner, verstoken van zoiets als maatschappelijk engagement. Toch wordt hij lijstduwer van de Partij van de Dieren en spant hij zich jaren in voor de vrijlating van Lucia de B. Hij mag dan 'botweg' weigeren om literaire festivals bij te wonen – hij doet wel verslag van dienstreizen naar Liverpool, Hull, Stockholm, Göteborg, Leipzig en Frankfurt. Maar de mooiste reis die hij maakt, gloedvol en hilarisch beschreven, is wel meteen de allerkortste: de wandeling door zijn geboorteplaats Maassluis, lichtjes besneeuwd, op een stille winterdag, helemaal in zijn eentje.

JANET LUIS